

ETAPA ŽELEZNÉ OPONY (1945-1989)

2. Země, kde zítra již znamená včera

Jak prudce vzrostla autorita země, o níž se ještě před padesáti lety hovořilo jako o „obru na hliněných nohách“. Najednou ji svět znal v poněkud jiném světle. Byla to supervelmoc a rozhodla se dohonit ve svém vlivu i samotné USA. Tak jako kdysi dávno se v patnáctém století svět rozdělil na španělské a portugalské kolonie, i tady můžeme opět mluvit o vládě dvou mocností. Dvou zemí, které proti sobě povedou Studenou válku.

Hodně států (a nejen evropských) přijalo po Druhé světové válce moskevský komunismus jako svou jedinou záruku pro „šťastné zítřky“. Může být vůbec úžasnější vládce než Josif Visarionovič Stalin, tedy ten, který obrodil zaostalé Rusko, sjednotil mocné impérium a porazil Hitlera? Tři roky po Stalinově smrti, tedy když roku 1956 jeho nástupce Sergej Nikita Chruščov vystoupil na sjezdu KSSS (rozuměj Komunistické strany Sovětského svazu) se svým referátem o zločinech Stalina, se ukázalo, že to zas až tak mírumilovný tatíček svobodné Evropy nebyl. Milionová čísla politických trestanců mluví za vše. A přesto to byl právě Stalin, který dokázal vytvořit Východní blok ze států, které Moskvě budou poddány na polovinu století. S výjimkou Řecka a Turecka všechny státy, do kterých sovětský osvoboditel roku 1945 vstoupili, rády se do bloku zařadily. Stalin se opíral o místní komunistické strany a v roce 1947 vytvořil místo zrušené KOMINTERNY jakési INFORMBYRO, tedy Informační superstředisko komunistických stran. Je zajímavé, že mezi členy této organizace spadala i Itálie či Francie, tedy země, které se do sovětského bloku nikdy nedostaly. Stalin měl moc. Dokonce takovou, že mohl rozhodovat, zda smí „jeho státy“ spolupracovat se Západem či nikoli. Mimochodem samozřejmě, že nesmí, vždyť Západ je imperialistický a naprosto protidemokratický!☹

Svět se ještě nevzpamatoval z války světové a už tu byla válka další. A uvědomme si, že Studená válka není pouze teoretický termín. V napjaté době druhé poloviny dvacátého století se odehrálo hned několik vojenských akcí, kde na sebe Američané s Rusy dost tvrdě narazili. Ve Stalinově období bych teď zmínil určitě Korejskou válku (1950-1953), tedy boj o budoucnost této důležité asijské země. I dnes víme, že se jedná na tomto území o celkem ožehavou otázku. Prokomunistická Severní Korea by ráda tehdy připojila proamerickou Jižní Koreu, nač třístit síly?! Jenže to si americký prezident Truman samozřejmě líbit nenechal. Válka skončila kompromisem roku 1953, s čímž samozřejmě souvisí i změna obou vůdců supervelmocí.

Roku 1953 totiž Stalin zemřel. Nalezli ho, jak v kaluži své vlastní moči křečovitě ukazuje na obraz beránka, který visel na stěně. Snad je to poslední výzva, kterou nám Džugašvili zanechal? Někdo hovoří o tom, že chtěl ruskému národu říct, že jdou všichni slepě jako ovce na porážku. Jsou však i ti, co vidí v oné podivné události něco mnohem hlubšího. Nesetkal se snad Stalin na prahu života a smrti s tím Beránkem, o kterém mluví Bible? Asi by to pro něj nebylo moc příjemné setkání po těch hrdinských snahách vymýtit křesťanství jako opium lidstva ze své úžasně zmodernizované země. Ale pro ty ostatní tím pádem také ne... Určitá naléhavost v jeho výrazu byla, víc se zatím asi nedozvíme.

Nechme tedy do nejvyššího sovětského úřadu dosednout Chruščova. Právě jeho zmíněný kontroverzní referát o Stalinovi vyvolal vlnu pohoršení nad sovětským komunismem. Ještě v roce 1956 vypukly kvůli tomu silné nepokoje v Polsku i Maďarsku, ale zatímco Polsku schválil sám velký Chruščov svobodnější program, do Budapešti musely tenkrát vjet dokonce ruské tanky. Ale stejně se chruščovovské Rusko začalo činit☺. Roku 1957 například vypustili do vesmíru svou první družici Země. Chruščov měl také výhledový plán, že by do konce šedesátých let Sovětský svaz předstihnul USA. Pravda je, že ve výrobě oceli na tom špatně nebyli, horší to ovšem bylo v elektrotechnice, chemii nebo v zemědělství. O tom také svědčí 13 milionů pšenice, které si Sověti dovezli z Ameriky. Na druhé straně se tím vztah se Západem mírně vylepšil. Až do tzv. „karibské krize“ (nebo chcete-li do „kubánské raketové krize“). Roku 1962 se totiž objevilo další místo pro zrealizování Studené války. Naštěstí to bylo díky schopné diplomacii včas zažehnáno.

A tak se nám roku 1964 v Sovětském svazu opět změní prezident. Leonid Iljič Brežněv je pro nás jméno celkem známé, protože to byl právě on, který vydal roku 1968 příkaz k invazi vojsk Varšavské smlouvy na naše území. Někdo říká, že se s jeho vládou opět navrátila léta stalinismu, snad jen s tím rozdílem, že pro politicky nepohodlné využíval více psychiatrických léčen. Určitě to s nimi myslel dobře, musí se přece léčit☹.

Pak přišla krátká epizodka Jurie Andropova (1982-1984) a Konstantina Černěnka (1984-1985). Jak vidíte, moc dlouho se nikdo z nich u moci neudržel. Výraznější postavou bude až Michail Gorbačov (1985-1991) se svým typickým znamením na temeni hlavy. Je to právě ten, který měl v plánu tzv. „přestavbu“ (tedy „pierestrojku“) celého systému, či ten, za jehož vlády se odehrála hrozivá katastrofa výbuchu černobylské elektrárny (1986). Je to také člověk, jehož jsme mohli v osmdesátých letech sledovat na televizní obrazovce ve vypjatých rozhovorech s Ronaldem Raeganem o tom, zda bude či nebude Třetí světová válka. I když to bylo tenkrát hodně napínavé, k dohodě přece jen došlo. A konečně Gorbačov je také ten, který zažil „Pád“. Pád, který zazněl do celého světa, totiž pád třiasmdesátileté bolševické totality v Sovětském svazu. Jenže komunismus v některých státech nadále trvá...